

Finnland-Institut in Deutschland

für Kultur, Wissenschaft und Wirtschaft GmbH (gemeinnützig)

Georgenstr. 24 (1. OG) 10117 Berlin
Tel. +49-30-520 02 60 10 Fax +49-30-520 02 60 29
info@finstitut.de www.finnland-institut.de

Suomen ja Saksan tiedeyhteistyö on 2000-luvun alussa monipuolistunut ja vilkastunut

Tiivistelmä Suomen Saksan-instituutin tiedeprojektissa tehdyn selvityksen tuloksista

Suomen Saksan-instituutin tiedeprojektin tuloksena on valmistunut kokonaisselvitys Suomen ja Saksan välisen tiede- ja korkeakoulu yhteistyön nykytilasta. Selvitys perustuu syyskuun 2006 ja helmikuun 2007 välisenä aikana Suomessa ja Saksassa tehtyihin kyselyihin, henkilökohtaisiin tapaamisiin, puhelinkeskusteluihin, tilastotietoihin ja muuhun kirjalliseen aineistoon. Tiedeprojektin vetäjänä toimi FT, dosentti Nils Erik Forsgård ja hänen avustajanaan FM Katariina Ylikännö.

Suomen Saksan-instituutin painopistealana on strategiakaudella 2007–2009 tiede ja tutkimus. Tiedeprojekti käynnistettiin instituutin toiminnan tehostamiseksi painopistealueella. Tehtävänantona oli Suomen ja Saksan tiede- ja korkeakoulu suhteiden nykytilan kartoittaminen. Saadun kokonaiskuvan perusteella instituutti voi entistä paremmin selkiyttää omaa rooliaan ja tehtäväkuvaansa suomalais-saksalaisten tiedesuhteiden kentässä. Tiedeprojektin tuloksia hyödynnetään myös instituutin tiedeohjelman suunnittelussa vuodesta 2008 lähtien.

Suomen ja Saksan tiede- ja korkeakoulu yhteistyössä on ollut viime vuosina nähtävissä selvää positiivista, osin yllättävääkin kehitystä. Tämä johtopäätös voidaan tiedeprojektin selvityksen perusteella selkeästi tehdä. Yhteistyö on vilkasta ja monipuolista, ja tahoja ja toimijoita on runsaasti. Saksan eri yliopistojen kansainvälisten asioiden koordinaattoreille osoitetusta kyselystä kävi ilmi, että sikäläisillä yliopistoilla on erilaista tieteellistä yhteistyötä vähintään yhden ja joillakin jopa yhdeksän suomalaisen yliopiston kanssa.

Suomalaisten tutkijakoulujen koordinaattoreiden mukaan tutkijakouluilla on kontakteja keskimäärin neljän saksalaisen yliopiston tai tutkijakoulun kanssa. Yhteistyömuodot vaihtelevat eurooppalaisten mobiliteettiohjelmien (tärkein niistä on EU:n Erasmus-ohjelma) puitteissa tapahtuvasta opiskelija-, tutkija- ja opettajavaihdosta vierailuluentoihin, tieteellisiin seminaareihin ja yhteisiin tutkimusprojekteihin.

Suomalais-saksalainen yhteistyö on vilkkainta humanistisilla ja yhteiskuntatieteellisillä aloilla, mikä sinänsä on odotettua. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon, että vakiintunutta yhteistyötä tehdään edelleen musiikkitieteessä, mutta sitä on paljon myös muilla taiteen tutkimuksen aloilla. Berliini houkuttelee nykyään kovasti suomalaisia Taideteollisen korkeakoulun opiskelijoita.

Selvityksestä käy ilmi ehkä jossain määrin yllättäen se, että suomalaistutkijoiden Saksa-yhteydet ovat säilyneet myös ns. kovissa tieteissä, tekniikan ja luonnontieteiden alalla. Tosin aiempi bilateraalinen yhteistyö on näillä, kuten monilla muillakin aloilla, muuttunut entistä enemmän monenkeskiseksi kansainväliseksi yhteistyöksi. Tällöin yhteisenä kielenä on luonnollisesti englanti.

Viime vuosina saksalaiset ovat olleet selvästi suurin ulkomailta Suomeen opiskelijavaihtoon tuleva ryhmä. Erasmus -ohjelman puitteissa 6–12 kuukaudeksi opiskelijavaihtoon Suomeen saapuvien saksalaisten määrän voimakasta kasvua selittää se, että apurahaohjelmia on entistä enemmän tarjolla. Opintoihin Suomessa houkuttelee myös se, että kaikissa yliopistossa on tarjolla mahdollisuus suorittaa opinnot englannin kielellä. Myös suomalaisia opiskelijoita käy paljon vaihdossa Saksassa. Selvityksen mukaan Saksa on useimpien suomalaisten yliopistojen opiskelijavaihtotilastoissa (perusopinto- ja jatko-opiskelijatasolla) kolmen kärkimaan joukossa, usein jopa selvästi ensimmäisenä.

Suomen kieltä opiskelevien saksalaisten määrä on viime vuosina ollut jatkuvassa kasvussa. Esimerkiksi Greifswaldin yliopistossa se on kolminkertaistunut vuodesta 2000. Tähän on selvityksen mukaan monia syitä: kiinnostuksen kasvu Pohjoismaita kohtaan yleensä, Suomen EU-jäsenyys sekä menestyminen PISA-tutkimuksissa, mikä erityisesti Saksassa on herättänyt valtavasti positiivista huomiota Suomea kohtaan. Suomalaista koulu- ja yliopistojärjestelmää pidetään Saksassa korkeatasoisena, mikä houkuttelee suomen kielen opiskeluun ja opintoihin Suomeen. Myös suomalaisen musiikin, kirjallisuuden ja elokuvan kasvava tarjonta on pitänyt maamme mainetta yllä Saksan tiedotusvälineissä. On todettava, että suomalaisen kulttuurin saavutukset tulevat Saksassa selvästi paremmin myös suuren yleisön tietoisuuteen kuin Ranskassa tai Isossa-Britanniassa.

Kiinnostus Suomea kohtaan on sekä Saksan tiedeyhteisössä että liitto- ja osavaltiotason viranomaisten taholla viime vuosina kasvanut. Näin avautuvaan mahdollisuuteen on selvityksen mukaan tartuttava. Suomalaisen tutkimuksen tulee kyetä entistä paremmin markkinoimaan omia vahvuusalueitaan. Saksassa suomalaisen tieteen tasoa ei ehkä osata riittävästi arvostaa. Tiedeprojektin selvityksen mukaan tämä ainakin osittain johtuu suomalaisen tutkimustoiminnan pienimuotoisuudesta.

Selvityksestä käy ilmi, että tutkijoiden ja tutkijaryhmien yhteistyö saa usein alkunsa henkilökohtaisista suhteista, jossa molempien osapuolten intressit kohtaavat. Kahdenvälinen yhteistyö ei sinänsä kiinnosta sen enempää saksalaisia kuin suomalaisiakaan tahoja. Mutta jos toisen maan tiedeyhteisöstä löytyy toimijoita, joiden kanssa yhteistyö tuottaa konkreettista hyötyä, kiinnostusta kyllä löytyy.

Suomalais-saksalaisen tiedeyhteistyön viimeaikaista kehitystä on perusteltua pitää myönteisenä, mutta myös puutteita ja uhkakuvia on näköpiirissä. Monilla suomalaisilla tutkijoilla on kovin hatara kuva siitä, mitä Saksan tiedemaailmassa tapahtuu. Suurin syy tähän luonnollisesti on suomalaisen tutkimuksen voimakas suuntautuminen angloamerikkalaiseen tiedemaailmaan. Sen myötä myös saksan kielen taitajien määrä on Suomessa voimakkaasti

vähentynyt. Erityisesti humanistisilla aloilla ja kulttuurin tutkimuksessa tämä on vakava haitta.

Tiedeprojektin tulosten perusteella on nähtävissä, että suomalais-saksalaisten tiedesuhteiden kentällä on kysyntää myös Suomen Saksan-instituutin tarjoamille palveluille. Kyselyyn tulleissa vastauksissa instituutilta toivottiin tukea tieteellisten konferenssien ja temaattisten workshopien järjestämiseen sekä tutkimusmatkoihin. Samalla odotettiin instituutin tarjoavan apua yhteyksien solmimisessa sekä tietoa suomalaisista korkeakouluista ja tutkimusrahoituksesta.

Tiedeprojektin laatimaan kyselyyn saatujen vastausten perusteella on todettava, että instituutin tiedotusta on kohdennettava entistä paremmin. Yleinen tiedottaminen ei läheskään aina tavoita kohderyhmäksi ajateltuja tahoja. Kiinnostus instituutin tarjoamia palveluja kohtaan herää yleensä vasta sitten, kun niistä katsotaan olevan selvää käytännön hyötyä. Instituutin tulee tehostaa tiedotustoimintaansa erityisesti Suomessa. Tiedotuksen on tavoitettava tieteen ja tutkimuksen toimijat ja informoitava heitä entistä yksilöidymmin instituutin tarjoamista palveluista.

Suomen Saksan-instituutin on jatkossa täsmennettävä omaa rooliaan tiedesuhteiden edistäjänä. Erilaisten toiveiden ja odotusten keskellä on keskityttävä ja tartuttava sellaisiin kohteisiin, joihin instituutin voimavarat riittävät ja joita mikään muu taho ei hoida. Instituutin voimassa olevan strategian mukaan on edelleen pyrittävä tukemaan sellaisten yhteyksien syntymistä, jotka eivät syntyisi muutenkin, tiedeyhteisön oman kansainvälisen toiminnan kautta. Painopisteenä on jatkossakin oltava avausten aikaansaaminen sellaisilla uusilla aloilla, joilla yhteyksiä ei vielä ole. Nuorten, vasta tieteellisen uransa alussa olevien tutkijoiden edellytyksiä saada pysyviä kontakteja Saksasta Suomeen ja Suomesta Saksaan on jatkossakin tuettava.

Lisätietoja:

Instituutin johtaja Marjaliisa Hentilä
Finland-Institut in Deutschland
Georgenstr. 24
10117 Berlin-Mitte
Puh. +49 (0)30 520 02 60 12
marjaliisa.hentila@finstitut.de